

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Epistolai tu hagiū Isidōru tu Pēlusiōtu

Isidorus <Pelusiota>

Parisiis, 1585

Theodoriti loca aliquot emendata & illustrata, Cap. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71898)

qua post hæc Lucae verba, Et siquidem fecerit fructum, subauditur, relinques eam. Est & alius locus eiusdem libri cap. vlt. qui mihi & emendationis & illustrationis cuiuspiam indigere videtur. Græca autem sic habent: *Ἐπειὼν οἱ ἐνυπνιασά και τὰς ἐν τῆς θηλείων ἀπάτας πιστοτέρας τῆς εὐαγγελικῶν διδαγμαίων ποιήματα, και σποικιλιφεις τὰς φαντασίας προσεαγγρευόντες.* Hinc somniores, ait interpretes, qui in ferarum ludibriis fidei plus quàm in Euangelij doctrina collocent, & mentis suæ cogitata patefactiones appellēt. Ego verò cùm, quidnam per ferarum ludibria sibi vellēt author, nullo modo assequi possem, statim mihi venit in mentem, pro *θηλείων*, *ὀνείρων* substituere. Nam hoc verbum bellè cum authoris sensu convenire videbatur. Verùm interim hærebam dubius, quinam essent isti somniores, quos hoc loco Gregorius perstringeret. Quam tamen dubitationem mihi tandem sustulit Theodoritus. Is enim in Compend. hæret. fabul. lib. 4. de Messalianis loquens, ait eos, vbi maximam diei partem precibus impendissent, totos deinde se somno dare consuevisse. Ac tum à dæmone delusos reuelationes quasdam se vidisse asserere, ac futura prædicere conari. Et hist. lib. 4, cap. 11. de iisdem verba faciens, Manuum, inquit, operationem, vt malam auersantur: somno autem se tradentes, somniorum spectra Prophetias appellant. Quæ quidem verba emendationi nostræ apertissimè astipulantur.

THEODORITI loca aliquot emendata & illustrata.

CAP. II.

INTER eruditissimas Theodoriti lucubrationes non postremum meo quidem iudicio locum obtinet volumen illud, quo Polymorphus, Hæreticarum fabularum compendium, & diuinorum dogmatum epitome continentur. Quod cùm percurrerem, præter ea errata, quæ ad Græci codicis calcè ascripta sunt, nonnulla alia mihi animaduertisse videor, de quibus Lectores admonere nō alienum fuerit: præsertim cùm ea in Latinam quoque translationē magna ex parte transfusa fuisse compererim. Quo quidem nomine iniquum esset interpretem accusare, virum doctissimum, ac de literis optimè meritum, qui bona fide reddidit, quæ Græcum exemplar habebat, atque etiam aliquot vocabula, quæ in Græco mendosa erant, rectè vertit: vt fol. 9. pag. 2. pro *ἀλύμνησι*, probè coniecit legendum *ἀλύμνησε*, & fol. 57. pag. 1. *ἀλοποι*, non *ἀτοποι*, & 70. 1. *καρτεία*, non *καρτεία*, & 78. 2. *πληράζα*, non *κληράζα*. Ego quæ præterea emendanda mihi videntur, hic subnectam. Igitur in Dial. 1. Polym. vbi citantur verba Irenæi, ante *ἐπιηλύαλα* pono *ὄν*, & post *ἐν τῆς*, addo *σπὸ*. Sic enim legendum esse constat ex veteri interpretatione lib. 3, cap. 27. vnde hic locus sumptus est. Non multò post profertur alius locus Irenæi ex eod. lib. cap. 32. vbi cùm in his verbis hærerem, *ἐπεὶ ὅρ ἴση και ἡ εἰς τὴν Μαρίαν και ἰσοδος*, consulto rursus veteri Irenæi interprete, statim mendum deprehendi. Scribendum enim pro *ἐπεὶ ὅρ ἴση*, *ἐπεὶ ἄνωγ*. Sicque in versione Latina, pro, Quandoquidem æqualis est eius in Mariam ascensus, reponendum, Alioqui superuacaneus fuisset eius in Mariam descensus. Eodem modo Dial. 2. fol. 29. pag. 2. vbi agitur de tempore, quo Christi caro formata est, corruptè legitur *περὶ ῥήσιν*. Legendum enim est *περὶ ῥήσιν*. i. salutationem, vt patet ex eo quod mox sequitur, *ἁπασιμὸν*, quæ vox eandem significationem habet. Et aliquantò post, vbi citatur Hilarius fol. 47, pag. 2. pro *τῆτο δὲ φύσεων*, substituendum *τῆς δύο φύσεων*, quemadmo-

quemadmodum etiam rectè vertit interpres, ut etiam fol. 56. pag. 2. in his ver- Dialog 34
bis, *προσηπικῶς τῶντα προσαρροεῖς*, rectè legit *προσαρροεῖς*. At non longè
hinc, nempe fol. 58. pag. 2. aliud mendum est ex vnus literæ immutatione na-
tum. Pro eo enim quod scribitur, *ὁ δευτερεῖς γὰρ τῶν τῶν ἀρπάζει*, re-
ponendum *ἀρπάζει*, ut vel prima fronte deprehendat, qui paulum animum
aduerterint. Sed illud maioris momèti est, quod mox sequitur. Loquens enim
Theodoritus de morte Christi, quæ ipsi per summam iniustitiam illata, tyrannidem
eam, qua iustè à diabolo genus humanum opprimebatur, sustulit:
ὁ δὲ τὸν καὶ τῶντα, inquit, *ἀδικίας, καὶ τὸν καὶ τῶν ἄλλων ἀδικῶν ἔκτισε τυραν-
νίδα*. Quo loco quin pro *ἀδικῶν*, *ἰδίων* scribendum sit, nullo equidem modo
dubito, tum quòd sensus perspicuè hoc postulet, tum quòd etiam non longo
post interuallo his verbis utatur Theod. *ἐδικῶς καὶ χειρῶν ὑπέχετο ἢ ἀπαλ-
λαγνῶ*. Rursus infra in eo loco, quem profert ex Eustathio Episcopo Antio-
cheno de Inscriptione graduum, insedit non leuis macula, quam vnus vo-
cabuli mutatione eluere conabor. Quæro enim quid sibi hoc velit, quòd Deus
κατωταῖος ἐπιρροεῖας ἀπροσδεῖς dicitur. i. ab omni probro & contumelia alienus
dicitur. Sic enim vertit Heruetus, ut tolerabilem aliquem sensum crueret. Il-
lud quidem inter eos, qui Græcam linguam vel leuiter attigerunt, constat,
huiusmodi vocabulum, *ἀπροσδεῖς*, non solere iungi cum his substantiuis, quæ
aliquam molestiæ significationem habeant. Quamobrem hinc vel iusto sacra-
mento contendere ausim legendum esse pro *ἐπιρροεῖας*, *ἐπιρροεῖας*, elegantia:
quam quidem emendationem apertissimè comprobant ea quæ sequuntur.

Iam verò in Hæreticarum fabularum compendio, lib. 1. tit. de Saturnino;
bis legitur *ἀγέννητον*, cum alterutrum horum per simplex scribendum sit. Mul-
tum enim inter vtrumque interest. Quandoquidem Christus, ut est apud Da-
mascenum, *ἀγέννητος* quidem est, hoc est, non creatus; at non item *ἀγέννητος*.
Hæc enim peculiaris nota est, qua à Patre distinguitur. Non multò post in
hæresi Carpocratis, ante *πεπληρωκῆρας*, videtur addendum *τὸ πᾶν*, & sic in La-
tino legendum, quæ in vno descensu totum impleuerint. Infra rursus in hæ-
resi Valentini, vbi agitur de numeris, qui apud Valentinianos in pretio erant,
deformata sunt Græca, sed pristinae suæ formæ restituentur, si pro *δύο καὶ ἑξήκοντα*,
vnica dictione scribatur *δύο καὶ ἑξήκοντα*, eodémque modo in Latina translatione pro
binarium reponatur, duodenarium. Hic enim numerus à Valentinianis plurimè
fiebat, ut videtur est apud Irenæum lib. 1. aduers. hæres. cap. 14. quòd videlicet
vnus esset ex iis tribus numeris, ex quibus triecenarius conflaretur. In eadem hæ-
resi, etsi id leue est, non tamen omittendum, nempe pro *μετελθῆν*, quòd inter-
pres vertit accessisse, reponendum esse *κατελθῆν*, hoc est, descendisse. Sic enim
legunt & Irenæus eod. lib. cap. 1. & Tertull. lib. aduers. Valent. At maioris pon-
deris est id, quod proximè sequitur, *πάντα γὰρ αὐτὸν τὰ ὀράματα ἰδοποιῆσαι φασὶ*
quæ sic ab Herueto reddita sunt. Dicunt enim omnia quæ videntur, cum sibi
propria effecisse. Quo loco error inest in verbo *ἰδοποιῆσαι*. Legendum est enim,
ἰδοποιῆσαι. i. informare. Sic enim & vetus Irenæi interpres legit eo capite quod
modò citauimus, & Tertull. lib. aduers. Valent. Imò etiam Græcus Irenæus
apud Epiphanium *μορφῶσαι*. Quibus authoribus quis tandem erit, qui fidem
habendam non putet? At in Manetis hæresi, quæ est vltima lib. 1. locus est, ob
interpunctionis vitium, non satis commodè ab interprete redditus. Sic enim
Græca legenda sunt, *ποτὲ δὲ πλοῖα λέγοντες εἶναι* (Solem & Lunam) *τὰς τῶν τε-
λευτάντων ψυχῶν ὑπὸ τῆς ὑλης μετατόντα πρὸς τὸ φῶς*. i. Nonnunquam autem

Solem & Lunam navigia esse dicentes, morientium animas à materia ad lucē traducētia. Nec verò hæc nuda coniectura ductus ita interpretor, sed grauissima Epiphaniij auctoritate nixus, qui hæref. 66. de Manete verba faciens, *πλοῖα γὰρ*, inquit, *ἡτοι πορφυρεῖα εἶναι λέγει τὰς δύο φασήτας*. Deportari enim nugaratur Manes animas à Sole & Luna in beatorum regionē. Sed prosequamur quæ de Theodorito supersunt. Lib. 3. in hæref. Nicolaitarum, etsi cur *ὑποβιβάζουσι τὸ δόξαν*, improbem non habeo, tamē in eam sententiam propensior sum, ut *ὑποβιβάζουσι* legam, *ὑποβιβάζουσι τὸ δόξαν*. Lib. 4. in hæref. Arrij, rectè vertit interpres, Cum venter ad egerendū vrgeret. Neque enim dubitandū est, quin in Græco pro *ἐπιχύσις* scribendum sit *ἐπιγύσις*, quemadmodum & pag. seq. vers. ult. *ὡς* pro *ὡδὲ*. At in hæresi Eunomiana, in his verbis, Zelum quidem prædicant, Græci codicis mendam imposturam fecit interpreti. Nam pro *κηνόησι* legendum *κρύπτουσι*. i. occultant, dissimulant. Infrà tamen idē rectè legit *μύσις*, non *μύσις*. Non longo interuallo, in Pflatyrianorum hæresi, græca interpunctionis vitium in fraudem interpretem induxit. Sic enim legendum est, Pater Deus semper, &c. Contendebant enim Pflatyriani, Patrem semper Patrē fuisse, etiam priusquam genuisset. De quo præter Socratem vide Niceph. lib. 12. cap. 31. Iam in Apollinarij hæresi, *νομῆς* vocabulū. i. distributionis, ut Heruetus transfert, mihi suspectum est: atque haud scio an commodius fuerit, *νομῆς*. Quod tamen non nisi coniecturæ loco haberi velim. In Audianorum hæresi, meliùs vertit interpres, Prætexunt autem se fugere. Mendosè enim legitur in Græco *σκήπτουσι*, pro *σκήπτουσι*. Sicque etiam, vbi de Nestorio agitur, rectè idem legit *ἀνεξίχνησον*, nō *ἀνεξίχνησον*, ut corruptè habetur in græco. In vltima hæresi, quæ est Eutychetis, pro *ἐκνήσει*, quod nullo modo quadrat, lego *ἐκνήσει*, donec commodius aliquod verbum occurrerit. Heruetus, affixit, transfert.

In Proemio Epiotomes diuin. dogmat. cum de iis loquitur, quibus præclare cessit in morbus in incidisse, his verbis vitur? *καὶ τῶν ἀμαρτῶν ἐπιηλείκοντο τὴν ἀπαλλαγῆναι*, &c. Viderit tamen Lector, nym sit legendum pro *ἀμαρτῶν*, *ἀμαρτῶν*. Neque enim ægrotantium est molestiarum & acerbatarum depulsionem polliceri, sed vitiorum. Cap. de Diabolo, rectè vertit interpres, Punit autem diabolus. In græco enim non est dubium quin *κατάξει* non veniat à verbo *κατάγω*, sed à *κατάβηναι*. i. frango. At infrà, Cap. Quod Christus perfectam humanam naturam susceperit, in his verbis, annunciat orbi terrarū, quod fuit expectatio, emendatius, ut opinor, erit, si pro, floruit, ponamus, aduenit, & in græco pro *ῥώθησι*, *ῥώθησι*. i. *ἐπλήρωθη*, *ἀπλήρωθη*. Vult enim dicere, Deum quod promiserat, tandem præstitisse. Aliquantò post, in Cap. Quod idem sit bonus & iustus, in græco corruptè legitur *φόνον*, pro *φόνον*, quod etiam animaduertit Heruetus, quemadmodum & cap. seq. rectè legit, *ταύτη κηρύττειν*, non *ταύτης*, ut in codice excuso. Capite de Resurrex. nō rectè mihi exponere videtur hæc verba, *ἀνοθεν σώσις*, quæ sit è supernis restitutio. Vertendum enim potius erat, repetita statio. *ἀνοθεν* enim hoc loco nil aliud significat, quàm denud. Non longè post, in his verbis, *ὡς ἀδύατον πωπελῶς τὸνδε τὸν βίον ἐξέβαλον*, apertissimus erit sensus, si post *πωπελῶς* addamus *μετὰ*. Ait enim Theodoritus, eos omnes, qui corporum resurrectionem minimè admiserunt, ea ratione ductos fuisse, quod eam post hanc vitam prorsus impossibilem esse censerent.

De BASILIO & CHRYSOSTOMO, duobus Casariis,
Aëtio & Aëtio. CAP. III.

ERASMVS